

Sygn. akt V ACa 947/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący Sędzia:	Wiesława Namirska
Sędziowie:	Zofia Kołaczyk (spr.) Grzegorz Stojek
Protokolant:	Diana Pantuchowicz

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2019 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...)we W.

przeciwko A. R. i W. R.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 11 października 2017 r., sygn. akt II C 174/17,

1. oddala apelację;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Zofia Kołaczyk	Wiesława Namirska	Grzegorz Stojek
----------------	-------------------	-----------------

Sygn. akt V ACa 947/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił powództwo (...) we W., którym po ograniczeniu powództwa, powód domagał się zasądzenia od pozwanych W. R. i A. R. kwoty 126 860,10 złotych z zastrzeżeniem

ograniczenia odpowiedzialności pozwanych do wysokości hipoteki umownej zwykłej oraz hipoteki kaucyjnej na nieruchomości położonej w miejscowości R. dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...) z tytułu zadłużenia kredytowego zabezpieczonego hipoteką umowną zwykłą w kwocie 100 000 złotych oraz hipoteką umowną kaucyjną w kwocie 50 000 złotych.

Rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych i wnioskach:

W dniu 15 marca 2004 roku pomiędzy (...) S.A w W. a A. R., W. R. oraz Z. P. została zawarta umowa kredytowa na podstawie której pozwany został udzielony kredyt konsolidacyjny w kwocie 100 000 złotych.

W dniu 6 stycznia 2010 roku (...) S.A w W. dokonał wypowiedzenia umowy kredytowej, wyżej opisanej, wobec Z. P., A. R. i W. R..

W dniu 9 maja 2011 roku (...) S.A w W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny wskazując jako dłużników pozwanych i wskazując, iż są oni winni bankowi:

- 1) 76 860,10 złotych z tytułu należności głównej,
- 2) 27 421,50 złotych z tytułu odsetek liczonych od 25.08.2009 roku do 9.05.2011 roku,
- 3) 47,22 złotych tytułem kosztów.

Na podstawie postanowienia z dnia 30 maja 2011 roku, wydanego w sprawie I Co 1605/11, Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu wyżej opisanemu klauzulę wykonalności.

W dniu 16 grudnia 2015 roku (...) S.A w W. sprzedał między innymi wierzytelność przeciwko pozwany na rzecz (...) z siedzibą we W..

Na dzień 19 grudnia 2016 roku właścicielami nieruchomości położonej w R. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w W. prowadził księgę wieczystą o numerze (...), o powierzchni 0,2376 ha byli we wspólności ustawowej małżeńskiej W. R. i A. R.. Co do tej nieruchomości prowadzone było postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 1957/08, do której dołączono egzekucję w sprawie Km 1938/11 i Km 2131/11. Wierzycielami byli (...) Spółka z o.o. w W., (...) S.A w Z., (...) spółka z o.o. w W. i (...) S.A w W.. Nieruchomość była obciążona hipoteką zwykłą kaucyjną w kwocie 100 000 złotych oraz hipoteką umowną kaucyjną w wysokości 50 000 złotych na rzecz najpierw (...) S.A w W. a potem (...) w W..

Na dzień wydania wyroku właścicielem nieruchomości położonej w R. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) jest T. K. na podstawie postanowienia o przysądzeniu własności wydanego w dniu 24 maja 2016 roku w sprawie I Co 2139/15 a dział 4 księgi jest wolny od wpisów.

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy w Wodzisławiu Śląskim, wydanym w sprawie I Co 2139/15, zmienił plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży w trybie licytacji publicznej nieruchomości położonej w R. przy ulicy (...), dla której Sąd Rejonowy w W. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), sporządzony w dniu 27 września 2016 roku przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. w sposób w postanowieniu określony. W pozostałym zakresie plan został zatwierdzony.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał powództwo za niezasadne.

Roszczenie objęte pozwem, do którego ma zastosowanie 3 letni termin przedawnienia, uległo przedawnieniu, uwzględniając datę jego wymagalności przypadającą na 6 stycznia 2010 roku (art. 118 k.c.). Aczkolwiek bieg terminu przedawnienia uległ przerwaniu wobec (...) SA w W. wskutek podjęcia przez ten podmiot czynności przed sądem a to nadania bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, a następnie prowadzenia czynności egzekucyjnych, to przerwa ta w świetle ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego nie działa wobec powoda. Nabywca wierzytelności nie będący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną

wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności. Powód nabył więc w 2015 wierzytelność przedawnioną, a co uzasadniało oddalenie powództwa.

Powód nie mógł też powoływać się na odpowiedzialność rzeczową pozwanych i zabezpieczenie hipoteczne przedmiotowej wierzytelności, gdyż na dzień wyrokowania własność tak zabezpieczonej nieruchomości nie przysługiwała pozwany, a osobie trzeciej, która nabyła ją w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko pozwany, na podstawie postanowienia z dnia 24 maja 2016 roku, sygn.. I Co 2139/15 o przysądzeniu własności, a skutkiem czego przedmiotowa wierzytelność jest wolna od obciążeń w świetle art. 1000 k.p.c.

Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasają wszystkie prawa i skutki ujawniania roszczeń osobistych ciężące na nieruchomości, a na ich miejsce powstaje prawo do zaspokojenia się z ceny nabycia z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji. Roszczenie dochodzone przez powoda nie zostało zrealizowane do treści normy art. 1000 k.p.c. w zw. z art. 1036 k.p.c.

W apelacji od tego wyroku strona powodowa wniosła o jego zmianę przez zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda 126 860 złotych z zastrzeżeniem odpowiedzialności do wskazanej nieruchomości objętej KW (...) Sądu Rejonowego w W. oraz o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje. Skarżący zarzucił naruszenie art. 319 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, art. 77 i art. 104 ustawy z dnia 6 lipca 1982 o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu obowiązującym przed dniem 20 lutego 2011 roku poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że podniesiony zarzut przedawnienia jest skuteczny co do całości roszczeń strony powodowej, art. 1000 § 1 k.p.c. w zw. z art. 1036 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie.

Pozwani wnosili o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie mogła odnieść rezultatu mimo zasadności części podniesionych w niej zarzutów.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji nie są kwestionowane w apelacji, a co za tym idzie jako takie, jak i mające odzwierciedlenie w materiale dowodowym sprawy Sąd Apelacyjny podziela przyjmując za własne.

Trafne jest stanowisko Sądu Okręgowego, że przedmiotowa wierzytelność jest wierzytelnością przedawnioną, a znajdujące odzwierciedlenie w ugruntowanym już orzecznictwie Sądu Najwyższego w świetle którego reguła, że skutki przerwania biegu przedawnienia, wywołanego przez cedenta – zbywcę wierzytelności odnoszą się – co do zasady – również do cesjonariusza, nie ma zastosowania w przypadku, gdy bieg przedawnienia został przerwany dochodzeniem roszczenia na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 roku, III CZP 29/16 powołany przez Sąd Okręgowy oraz uchwałę 9 marca 2017 roku, III CZP 17/17 ale i postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 2016 roku, III CZP 32/16, 26 października 2016 roku, III CZP 60/16, z 21 października 2017 roku III CZP 84/17, z jak i wyrokiem z 9 czerwca 2017 roku, III CZP 17/17, 25 kwietnia 2017 roku V CSK 493/16, 21 lipca 2017 roku, I CSP 6/17.

Wskazać należy, że na dochodzoną pozewem kwotę 126860,10 złotych, składa się kwota 76 860,10 złotych stanowiąca pozostały do zapłaty kapitał kredytu oraz kwota 50 000 złotych stanowiąca skapitalizowane, naliczone przez wierzyciela pierwotnego odsetki umowne. Spłata należności z umowy kredytowej została zabezpieczona hipotecznie przez ustanowienie hipoteki umownej zwykłej w kwocie 100 000 na rzecz (...) SA oddział w W. na zabezpieczenie wierzytelności kapitałowej oraz przez ustanowienie hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 50 000 złotych na zabezpieczenie wierzytelności odsetkowej.

Zgodnie z treścią art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 o księgach wieczystych i hipotece (dalej u.k.w.h.) przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Przepisu tego nie stosuje się do roszczenia o odsetki. Podkreślić przy tym należy, że przepisy wskazanej ustawy nie zmieniają ogólnych przepisów regulujących terminy przedawnienia i ich bieg, a

jedynie przepis art. 77 zd. 1 u.k.w.h. ogranicza skutki nastąpienia przedawnienia dla odpowiedzialności właściciela przedmiotu obciążonego hipoteką wobec wierzyciela hipotecznego przedawnionej wierzytelności, zabezpieczonej hipoteką. Przepis ten wprowadza generalną zasadę, że przedawnienie wierzytelności hipotecznej nie wpływa na uprawnienie wierzyciela hipotecznego dotyczące dochodzenia jej zaspokojenia z przedmiotu hipoteki. W rezultacie właściciel przedmiotu obciążonego hipoteką nie może skorzystać skutecznie z zarzutu przedawnienia wierzytelności tak zabezpieczonej, a faktycznie przedawnionej. Oznacza to, że aczkolwiek wierzytelność ta jest przedawniona i jeżeli dłużnik podniesie zarzut przedawnienia, wierzyciel nie może jej skutecznie dochodzić w zakresie odpowiedzialności osobistej dłużnika, natomiast wierzyciel hipoteczny może ją przymusowo realizować, dochodzić w zakresie odpowiedzialności rzeczowej, tylko w odniesieniu do przedmiotu hipoteki. Wierzytelność przedawniona jest bowiem wierzytelnością istniejącą, a skutkiem jej przedawnienia jest tylko brak możliwości skutecznego jej dochodzenia w razie podniesienia zarzutu przedawnienia (art. 117 § 1 k.p.c.), a który to skutek doznaje ograniczenia na gruncie regulacji art. 77 u.k.w.h. wobec wierzyciela hipotecznego. Odpowiedzialność rzeczowa ograniczona jest jednak li tylko do przedmiotu hipoteki, zaś jej zakres oznacza sumę pieniężną (art. 68 ust 2 zd. pierwsze u.k.w.h).

Uchylenie skutków dla wierzyciela hipotecznego przewidziane w art. 77 zd. 1 u.k.w.h. nie dotyczyło tak w poprzednio obowiązującym stanie prawnym (przed zmianami wprowadzonymi ustawą z dnia 26 czerwca 2009 o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r., nr 131 poz. 1075, z dniem 20 lutego 2011) jak i obecnym, odsetek tak kapitałowych, jak i za opóźnienie, gdy ustawa w tym zakresie nie przewiduje żadnego zróżnicowania co do charakteru podstawy naliczenia odsetek. Dotyczy to także sytuacji, gdy odsetki również objęte były zabezpieczeniem hipotecznym. To zaś oznacza, że zarzut przedawnienia może być zatem skutecznie podniesiony w stosunku do roszczenia o odsetki. Fakt objęcia zabezpieczeniem hipotecznym roszczenia o odsetki (świadczenia uboczne) nie daje wierzycielowi hipotecznemu pewności realizacji hipoteki w tym zakresie gdy dłużnik rzeczowy może w świetle regulacji art. 77 zd. 2 u.k.s.h. podnieść zarzut przedawnienia. Na gruncie regulacji art. 77 zd. 2 u.k.w.h. jak i 104 u.k.w.h. obowiązującego przed zmianami wzmiankowanymi powyżej, a dotyczącego hipoteki kaucyjnej, do którego to przepisu odwołuje się skarżący wypowiedziany został w wyroku Sadu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 roku, II CSK 282/11, pogląd, że regulacja art. 104 u.k.w.h. jest regulacją szczególną w stosunku do normy art. 77 zd. 2 u.k.w.h., i jako taka wyłącza zastosowanie tego przepisu do hipoteki kaucyjnej w ogólności. Pogląd ten jednakże zasadnie został zakwestionowany w wyroku Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2017 roku, sygn.. V CSK 233/16, z rozbudowaną w jego uzasadnieniu w tej materii argumentacją, zasługującą na podzielenie. Za Sądem Najwyższym powtórzyć należy, że „przedawnienie roszczenia jest regułą stabilizującą stosunek prawny i gwarantującą ich pewność. Odstępstwo od niej wymaga przepisu ustawowego (art. 117 § 1 k.c.). Przedawnienie wierzytelności hipotecznej w sposób szczególny kształtuje przepis art. 77 k.k.h. który przewiduje, że upływ terminu przedawnienia nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do zaspokojenia. W zdaniu drugim ogranicza jednak dokonany wyłom w działaniu instytucji przedawnienia wskazując, że przepisu tego nie stosuje się do roszczeń o odsetki – w brzmieniu obowiązującym do 19 lutego 2011 roku, a po nowelizacji do roszczenia o świadczenia uboczne Treść art 77 k.w.h. nie jest wyznaczenie zakresu w jakim wierzytelność uzyskuje zabezpieczenie hipoteczne (tej kwestii dotyczy art. 69 i 104 k.w.h.) lecz powiązania jakie istnieje pomiędzy przedawnieniem się zabezpieczonej wierzytelności, a możliwością jej zaspokojenia z obciążonej rzeczy (prawa). Art. 104 k.w.h. określa przedmiot zabezpieczenia hipoteką kaucyjną w sposób odmienny niż czyni to art. 69 k.w.h. w odniesieniu do hipoteki zwykłej, ponieważ obejmował zabezpieczeniem odsetki oraz koszty postępowania mieszczące się w sumie wymienionej we wpisie hipoteki, a nie „w granicach przewidzianych w odrębnych przepisach”. Zakres ten był oczywiście szerszy, co wyraźnie wskazywał art 102 ust 2 k.w.h. przewidujący możliwość wykorzystania hipoteki kaucyjnej do zabezpieczenia roszczeń związanych z wierzytelnością hipoteczną, lecz nie objętych z mocy ustawy hipoteką zwykłą. Rozszerzenie zakresu zabezpieczenia nie jest jednak równoznaczne z wprowadzeniem dalej idącego ograniczenia skutków przedawnienia niż przewidziane w art. 77 zd 1 k.w.h. Trudno przy tym doszukać się aksjologicznych przesłanek tak daleko idącego uprzywilejowania wierzytelności objętych hipoteką kaucyjną”...

Podzielając to stanowisko, Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę przyjął, że treść normy art. 104 k.w.h., do której odwołuje się apelant, nie może stanowić podstawy do uznania, że roszczenie o odsetki objęte hipoteką kaucyjną mimo podniesienia skutecznego zarzutu przedawnienia może być zaspokojone z przedmiotu hipoteki. Ustanowienie

hipoteki kaucyjnej nie wyłącza zastosowania do oceny skutków przedawnienia roszczenia o odsetki zabezpieczone tą hipoteką, ograniczeń zawartych w art. 77 k.w.h. Stąd zarzut apelacji w tym zakresie nie mógł być uznany za zasadny. Co za tym idzie co do kwoty 50 000 złotych obejmującej roszczenie z tytułu odsetek niewątpliwie przedawnione, uwzględniając datę wymagalności roszczenia o zwrot pożyczki (6.I.2010) i trzyletni termin przedawnienia (art. 118 k.c.), jak i nieskuteczność przerwania biegu przedawnienia wskutek czynności cedenta wobec powoda, o czym była mowa powyżej, zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 77 k.w.h. w zw. z art. 104 k.w.h. z tej przyczyny nie mógł odnieść rezultatu, a oddalenie powództwa w tym zakresie już tylko z tej przyczyny było zasadne.

Nadto podkreślić też należy, że naliczone po wypowiedzeniu umowy, postawieniu kredytu w stan wymagalności, odsetki za opóźnienie w spłacie wymagalnego całego zadłużenia, przedawniły się najpóźniej z datą przedawnienia należności głównej od której były naliczone (por. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2005 r., III CZP 42/04).

Odnosząc się do dalszych zarzutów apelacji stwierdzić należy, że strona powodowa istotnie w zakresie dochodzonej po ograniczeniu kwoty, odwoływała się do odpowiedzialności rzeczowej pozwanych, łącząc ją z zabezpieczeniem hipotecznym i przysługującym powodowi statusem wierzyciela hipotecznego, wskazując przy tym już w pozwie na prowadzone wobec pozwanych postępowanie egzekucyjne, w tym z przedmiotu zabezpieczenia, sprzedaż egzekucyjną nieruchomości i konieczność posiadania tytułu wykonawczego dla uzyskania a kwot przyznanych wierzycielowi hipotecznemu a pozostających na rachunku depozytowym Ministra Finansów.

Co do zasady nie budzi zastrzeżeń stanowisko apelacji, że fakt egzekucyjnej sprzedaży wierzytelności, wygaśnięcie hipoteki z mocy art. 1000 k.p.c., nie eliminuje odpowiedzialności rzeczowej pozwanych. Przysługujące osobie trzeciej ograniczone prawa rzeczowe, które poprzez wpis w księdze wieczystej uzyskały rozszerzoną ochronę (poza stosunek zobowiązaniowy, z którego wynikają), są bowiem chronione również w toku egzekucji z nieruchomości, a sposób ich ochrony reguluje przepis art. 1000 k.p.c., a w którym to przepisie ustawodawca przewidział dla wierzyciela hipotecznego ekwiwalent za wygasłe prawo ciężące na nieruchomości. Z treści art. 1000 § 1 zd. drugie wynika, że na miejsce wygasłych praw rzeczowych powstaje prawo do zaspokojenia z ceny nabycia z pierwszeństwem w przepisach przewidzianych o podziale ceny uzyskanej z egzekucji. Następuje więc dla wierzyciela hipotecznego konwersja wygasłych praw rzeczowych w prawo do zaspokojenia się z ceny nabycia, a która dotyczy wszystkich wierzycieli hipotecznych, w tym także tych, którzy nie prowadzili egzekucji, a uzyskali hipotekę przed zajęciem nieruchomości i została ona stwierdzona w opisie i oszacowaniu. Taki wierzyciel chcąc uzyskać zaspokojenie z sumy uzyskanej z egzekucji musi wykazać przysługującą wierzytelność tytułem wykonawczym, gdy wymóg ten dotyczy także tych wierzycieli, których hipoteka zwykła powstała przed wejściem w życie nowelizacji z 26 czerwca 2009 roku tj. przed 20.02.2011 roku, o ile postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte po tym dniu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 8 października 2015 roku, III CZP 55/15). W stanie faktycznym sprawy postępowanie egzekucyjne w wyniku którego doszło do sprzedaży egzekucyjnej przedmiotowej wierzytelności, zostało wszczęte na wniosek z 24 listopada 2014 roku (k. 278). Wierzyciel hipoteczny, któremu po konwersji przysługuje w miejsce wygasłej hipoteki prawo zaspokojenia się z ceny uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości w toku egzekucji, powinien się znajdować w takiej samej sytuacji, jak wierzyciel, któremu przysługuje hipoteka, gdy zgodnie z treścią 1025 § 1, pkt 5 k.p.c. i art. 1036 § 2 k.p.c. z kwoty uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości zaspokajają się należności zabezpieczone hipoteką. Wymaga tego spójność prawna, gdy czynności w toku postępowania egzekucyjnego z nieruchomości prowadzone są przeciwko konkretnemu dłużnikowi, w tym mającemu status dłużnika rzeczowego, uzyskane w ten sposób środki pochodzą z jego obciążonego majątku rzeczowego, a co za tym idzie wierzyciel, któremu przysługuje prawo do zaspokojenia się z ceny nabycia w miejsce przysługującej mu przed konwersją hipoteki, musi uzyskać dla zaspokojenia tą drogą swej wierzytelności, tytuł wykonawczy przeciwko tej osobie. Sytuacja o której mowa z art. 1000 k.p.c. nie eliminuje uprawnień rzeczowych jakie przysługiwały wierzycielowi hipotecznemu przed przysądzeniem własności, jak i obowiązków rzeczowych dłużników egzekwowanych z ograniczeniem przedmiotu zaspokojenia do ceny uzyskanej ze sprzedaży egzekucyjnej nieruchomości. Powyższe nie czyni jednakże apelacji zasadną, gdy powód nie uzyskał statusu wierzyciela hipotecznego, hipoteka nie przeszła na jego rzecz do chwili jej wygaśnięcia w trybie art. 1000 zd. 1 k.p.c.

co za tym idzie nie doszło do konwersji wygasłego prawa na rzecz powoda a zatem nie może on korzystać z uprawnień przysługujących wierzycielowi hipotecznemu.

Wierzycielem hipotecznym jest wierzyciel, któremu przysługuje prawo o charakterze cywilnoprawnym, roszczenie o spełnienie świadczenia pieniężnego, objętego zabezpieczeniem hipotecznym, wierzytelność hipoteczna. Kwestie przeniesienia wierzytelności hipotecznej reguluje przepis art. 79 u.k.w.h. gdy zgodnie z jego aktualnym brzmieniem w razie przelewu wierzytelności hipotecznej na nabywcę przechodzi także hipoteka, chyba że ustawa stanowi inaczej. Do przelewu wierzytelności hipotecznej niezbędny jest wpis w księdze wieczystej. Natomiast przepis ten przed zmianami obowiązującymi od 20 lutego 2011 roku wzmiankowanymi już wyżej, stanowił, że wierzytelność zabezpieczona hipoteką nie może być przeniesiona bez hipoteki chyba, że ustawa stanowi inaczej, przy czym również i na jego gruncie dla skuteczności przelewu niezbędny był konstytutywny wpis do księgi wieczystej. Zgodnie zaś z §2 tego przepisu hipoteka nie może być przeniesiona bez wierzytelności, którą zabezpiecza. Przepis ten wyraża regułę akcesoryjności hipoteki, w myśl której hipoteka jako prawo akcesoryjne dzieli losy zabezpieczonej wierzytelności. Sama hipoteka nie jest zaś przedmiotem obrotu, jej przejście jest skutkiem przelewu wierzytelności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 listopada 2011 roku, IV CSK 74/11). Sam przelew wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie wywołuje jeszcze skutku przeniesienia hipoteki, zmiany podmiotu hipoteki. Przelew wierzytelności hipotecznej jako czynność prawna rozporządzająca dochodzi bowiem do skutku dopiero z chwilą wpisu do księgi wieczystej z mocą wsteczną od chwili złożenia wniosku (art. 29 k.w.h.). Przewidziane w art. 79 zd. drugie k.w.h. wymaganie wpisu do księgi wieczystej wpływa nie tylko na skuteczność przejścia hipoteki, lecz także przelewu zabezpieczonej wierzytelności. Przejście wierzytelności hipotecznej na nabywcę następuje dopiero z chwilą wpisu do księgi wieczystej, który ma w tym wypadku charakter konstytutywny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 21 maja 2004 roku, V CK 505/03). Skutek rozporządzający następuje dopiero po wpisie hipoteki, zaś strony nie mogą postanowić, że skutek ten wraz z przejściem hipoteki nastąpi wcześniej. Oznacza to, że dopóki wpis hipoteki z wniosku nabywcy nie nastąpi dopóty nie przechodzi na niego również wierzytelność hipoteczna.

Przenosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, stwierdzić należy, że na dzień uprawomocnienia się postanowienia z dnia 24 maja 2016 r. o przysądzeniu własności, a to 28 czerwca 2016 roku (k. 286), kiedy to wygasła hipoteka w trybie art. 1000 k.p.c. nie nastąpił skutek rozporządzający wierzytelnością hipoteczną na rzecz powoda. Status wierzyciela hipotecznego przysługiwał nadto (...) SA. Nie zmienia tego fakt istniejącego w księdze wieczystej przedmiotowej nieruchomości wpisu powoda jako wierzyciela hipotecznego, gdy to nastąpiło, jak wynika z dołączonego do pozwu odpisu zupełnego księgi wieczystej (...), 29 sierpnia 2016 roku na wniosek złożony w dniu 12 lipca 2016 roku (wpis poz. 12 k. 31 verte i 34), a więc po wygaśnięciu hipoteki, gdy samo wykreślenie hipoteki ma tylko charakter deklaratoryjny. Na dzień wygaśnięcia hipoteki status wierzyciela hipotecznego pozostał przy cedencie, nie doszło bowiem do tego momentu do skutecznego przeniesienia wierzytelności hipotecznej, a co za tym idzie związanych z nim uprawnień hipotecznych. Nie sanował tego dokonany po wygaśnięciu hipoteki wpis. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z art. 922 k.p.c. uczestnikiem egzekucji z nieruchomości może być jedynie osoba, której przysługuje już wpisane do księgi wieczystej ograniczone prawo rzeczowe, w tym hipoteka. Dopóki zaś nie nastąpił konstytutywny wpis przeniesienia hipoteki, cesjonariusz nie dysponujący uprawnieniem do wierzytelności hipotecznej, jak i hipoteki, nie mógł powoływać się na wynikające zeń uprawnienia, gdy tylko wierzyciele ujawnieni w księdze wieczystej do chwili uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności mogą powołać się na istniejącą na ich rzecz hipotekę i brać udział w postępowaniu egzekucyjnym z nieruchomości. Tak też rozumiały to strony umowy przeniesienia przedmiotowej wierzytelności na co wskazuje §9 punkt 4 umowy (k. 53).

Powyższego nie zmienia fakt ujęcia powoda w planie podziału ceny uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości, gdy postanowienie w tym przedmiocie nie kreuje konstytutywnie uprawnień do wierzytelności, bowiem nie ma materialnoprawnego charakteru.

Wskazać też należy, że wynikające z art. 3 u.k.w.h. domniemanie zgodności wpisu z rzeczywistym stanem prawnym, w świetle którego fakt wpisu powoda miałby przemawiać za przysługującym mu statusem wierzyciela hipotecznego (legitymacją czynną powoda a dotycząca także hipoteki), ma charakter domniemania prawnego wzruszalnego. Jak zaś wskazuje się w orzecznictwie obalenie tego domniemania jest dopuszczalne nie tylko w procesie o uzgodnienie treści

księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, ale także w każdym postępowaniu, w którym kwestia ta stanowi przesłankę rozstrzygnięcia, a przepis art. 365 §1 k.p.c. nie ma w takim przypadku zastosowania (por. wyroki Sądu Najwyższego z 7 lipca 2004 r., I CK 38/04, 21 marca 2011 roku, I CSK 555/10, 4 lutego 2011 III CSK 846/10, 10 lutego 2012 roku, II CSK 325/11, 25 listopada 2015 roku, IV CSK 79/15).

Z podanych wyżej przyczyn apelacja nie mogła odnieść łączonego z nią skutku w kierunku zmiany zaskarżonego wyroku.

Odnosząc się dla porządku do zarzutu apelacji dotyczącego naruszenie art. 319 k.p.c. aczkolwiek w świetle powyższego, zarzut ten pozostaje bez wpływu na zasadność apelacji, stwierdzić należy, że zastosowanie tej regulacji w sytuacji, gdy ziściły się ku temu przesłanki w niej przewidziane, następuje z urzędu i w sposób właściwy, uwzględniając przedmiot do którego ogranicza się odpowiedzialność dłużnika. Nie ma zatem znaczenia to czy powód w żądaniu odwołuje się do takiego ograniczenia, jak i sposób jego formułowania, gdy to nie decyduje o zasadności samego powództwa a leży w interesie pozwanego a nie powoda. W sytuacji, gdy dłużnik ponosi ograniczoną odpowiedzialność do określonych przedmiotów albo do wysokości ich wartości, sąd uwzględniając powództwo winien zamieścić stosowne zastrzeżenie w tym zakresie, a co daje dłużnikowi możliwość powołania się na ograniczenie odpowiedzialności w postępowaniu egzekucyjnym, niezależnie od wniosku w tym zakresie.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c., a co determinowało orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego, o których orzeczono w apelacji o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz 108 § 1 k.p.c.

Zofia Kołaczyk	Wiesława Namirska	Grzegorz Stojek
----------------	-------------------	-----------------